



Pesticīdu lietošana Kostarikas ananasu plantācijās izraisa dzeramā ūdens piesārņojumu

Kostarika ir lielākā ananasu eksportētāja pasaulē. Ananasu audzēšana šai valstī ir ļoti industrializēta, un plantācijās tiek lietots milzīgs daudzums pesticīdu – ap 20 kilogramiem uz hektāru. Šie pesticīdi, kas var izraisīt vēzi un iedzimtus defektus, ietekmē gan strādnieku veselību, gan dzeramā ūdens kvalitāti. Turpinājumā aprakstīta situācija Milānas ciematā, Kostarikā, kur ananasu plantāciju paplašināšanās ir novedusi pie nopietnām dzeramā ūdens kvalitātes problēmām.

Par ūdensapgādi rūpējas ievēlētā padome

Lauksaimniecības pesticīdu piesārņots dzeramais ūdens ir sasāpējusi problēma Milānas ciematā, kur vietējie iedzīvotāji cīnās par tiesībām uz tīru dzeramo ūdeni jau vairāk nekā 10 gadu. Ciematā ūdeni nodrošina caur akveduktu - ūdens apgādes sistēmu, kuras celtniecība tika sākta 1996. gadā Kostarikas valsts programmas ietvaros. Šī akvedukta sistēmu veido avoti, akas, cauruļvadi, rezervuāri un sūkņi, kas tiek izmantoti, lai vietējās mājāsaimniecības apgādātu ar dzeramo ūdeni.



Milānas ciema ASADA prezidente Ksinija Brisenjo,
©Alexandra Weltz-Rombach

Kostarikas Nacionālais akveduktu un kanalizācijas institūts (AyA - *Instituto Costarricense de Acueductos y Alcantarillados*) atbildību par vietējās ūdensapgādes administrāciju deleģē vietējo iedzīvotāju pārstāvjiem, kuri tiek ievēlēti kopienu sanāksmēs. Šajās sanāksmēs tiek ievēlēti seši vietējās kopienas pārstāvji, kuri veido padomi, ko sauc ASADA. Šī padome ir vietējo likumīgs pārstāvis. Tā slēdz līgumu ar AyA par dzeramā ūdens un kanalizācijas nodrošināšanu. ASADA arī ievāc samaksu par patērēto ūdeni. Kostarikā ir vairāk nekā 1000 šādu vietējo ūdens padomju. ASADA ir arī daļa no asociācijas FRENASAPP, kur apvienojušās ananasu audzēšanas ietekmēto iedzīvotāju organizācijas.

ASADA ievēlētie strādā brīvprātīgi, bet katra padome papildus nolīgst vajadzīgos speciālistus, kas veic administratīvos un finanšu pienākumus, rūpējas par attīstības projektiem, kā arī uztur ūdensapgādes un kanalizācijas sistēmas. Organizācija darbojas kā neliels uzņēmums un ir atkarīga no patērētāju maksātajām nodevām par ūdeni, lai finansētu savu darbību un maksātu nolīgtajiem profesionāļiem.

AyA paredz, ka ūdens sistēmu pārvaldība, attīstīšana un uzturēšana ir jāveic "harmonijā ar apkārtējo vidi", tomēr šo prasību nav iespējams izpildīt, ja gruntsūdens ir piesārņots ar lauksaimniecībā izmantotajiem pesticīdiem, kā tas ir Milānas ciema gadījumā. Piesārņojuma problēmu dēļ arī ASADA ir nokļuvusi grūtībās. Ja patērētāji nevar dzert piegādāto ūdeni, bet ir spiesti par to maksāt, var sākties protesti. Bez patērētāju iemaksām ASADA savukārt nevar turpināt darbu.

Dzeramajā ūdenī atklāj pesticīdus

Jau 2003. gadā Kostarikas Universitātes Reģionālā toksisko vielu pētniecības institūta speciālisti konstatēja Bromacila piesārņojumu gruntsūdeņos (bromacils ir viela, ko izmanto lauksaimniecības pesticīdos). 2006. gadā Milānas, Kairas, Luiziānas, Francijas (kopā 6000 cilvēku) iedzīvotāji apsūdzēja ananasu plantācijas par gruntsūdens piesārņošanu ar pesticīdiem. Nākamajā gadā dzeramajā ūdenī tika konstatēti vēl divi citi pesticīdi: diurons un triadimefons



Pēcāk AyA sāka veikt urbumus citās vietās, lai izvairītos no pesticīdu klātbūtnes dzeramajā ūdenī, bet visi mēģinājumi bija neveiksmīgi, jo visos urbumos gruntsūdens bija piesārņots ar ananasu plantācijās lietotajiem pesticīdiem un arī ūdens plūsma bija pārāk vāja.

Līdz ar to 2007. gadā AyA sāka ar smagajām mašīnām piegādāt dzeramo ūdeni vietējām kopienām. Iedzīvotāji pieprasīja jauna ūdens cauruļvada izbūvi, kam AyA piekrita, solot jauno cauruļvadu pabeigt 2009. gadā, tomēr tas vēl arvien nav izdarīts.

Notekūdeņus nopludina uz ielas

2009. gada maijā Vides aizsardzības administrācija uz laiku slēdza ananasu plantācijas “Babilonia” iepakojšanas ceļu, jo vietējie iedzīvotāji sūdzējās, ka no tā naktīs notekūdeņi tika nopludināti uz ielas. Mēnesi vēlāk atbildīgās iestādes atļāva ceļa darbību turpināt ar nosacījumu, ka tiks izveidota notekūdeņu attīrīšanas sistēma, lai izvairītos no apkārtējās zemes un ūdensceļu piesārņojuma.

“Babilonia” ananasu plantācijas šķērso Destiero upe un trīs pietekas. Pirms autoritāšu iejaukšanās ar pesticīdiem piesārņotie notekūdeņi no plantācijām netraucēti ieplūda upē bez jebkādiem attīrīšanas pasākumiem. Kostarikas valsts aģentūras, kas atbildīga par mežu ilgspējīgas izmantošanas sertifikāciju, FONAFIFO kartē uz “Babilonia” plantācijas zemes ir redzams avots, bet FRENASAPP ir atklājusi, realitātē šis avots ir iznīcināts. Līdzīgi arī oficiālajā FONAFIFO kartē plantāciju teritorija ir iezīmēta kā mežs, lai arī tajā aug tikai ananasi. FRENASAPP apšaubā, ka “Babilonia” īpašniekiem tikusi dota likumīga atļauja iznīcināt mežus, lai ierīkotu ananasu laukus.

Dzeramais ūdens – neatņemamas cilvēktiesības!

Ciema iedzīvotāji ir iesaistīti asā diskusijā ar AyA, Kostarikas Veselības ministriju un Vides, enerģijas un telekomunikāciju ministriju, par to, vai caur akveduktu piegādātajam ūdenim ir jābūt tīram no pesticīdiem vai zināms it kā nekaitīgs pesticīdu daudzums ir pieļaujams.

Iedzīvotāji uzskata, ka dzeramais ūdens bez jebkādiem pesticīdu piemaisījumiem ietilpst pamata cilvēktiesībās, turpretim AyA un ministrijas domā, ka var tikt noteiktas pesticīdu pieļaujamuma normas, kas uzskatāmas par nekaitīgām.

2011. gadā AyA paziņoja, ka plāno atļaut minimālu bromacila un citu toksisku vielu klātbūtni dzeramajā ūdenī. Turklāt pēdējo gadu laikā ir tikuši apšaubīti oficiālo laboratorisko analīžu rezultātu ticamība paraugiem, kas ņemti no ūdensapgādes sistēmām lauku teritorijās.



Materiāls tapis projekta [„Par godīgu augļu tirdzniecību! Atbalsts godīgai tropisko augļu tirdzniecībai 2015. Eiropas gadā attīstībai un turpmāk”](#), kas tiek īstenots ar Eiropas Komisijas finansiālu atbalstu, ietvaros. Par materiāla saturu atbild Zaļā brīvība, un tas nekādā veidā neatspoguļo Eiropas Savienības oficiālo viedokli